

ANALYSIS OF THE STATE OF FORMED OF READINESS OF TEENAGERS IS TO MUTUAL UNDERSTANDING IN OUT-OF-SCHOOL ACTIVITY

The article the analysis of the state of formed of readiness of teenagers is given to the mutual understanding in out-of-school activity. By an author the also outlined criteria, indexes and levels of result of formed of readiness of teenagers, to the mutual understanding in out-of-school activity.

Keywords: readiness, mutual understanding, teenager, out-of-school activity, criteria, levels, indexes.

УДК 37.036:793.3

Серих Л. В.*

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МЕТОДУ ІНТЕРВІЗІЇ

У статті представлено науково-методичні підходи організації та використання методу інтерв'язії. Презентовано інтерв'язію керівників гуртків декоративно-вжиткового мистецтва, яка дозволяє удосконалити процес естетичного виховання.

Ключові слова: естетичне виховання, образотворче мистецтво, декоративно-вжиткове мистецтво, метод інтерв'язії.

У сучасному інформаційного розвитку й культурному гальмуванні, зокрема й морально-естетичному, дуже важливо зрозуміти актуальність і необхідність компетентного викладання мистецтва у загальноосвітній школі, школі нового типу, що дасть змогу ефективно формувати в учнів естетичні цінності.

Професійне вдосконалення вчителів, становлення висококваліфікованого вчителя, викладача, удосконалення набутих ним власних знань, умінь та навичок – безперечно нагальні питання післядипломної педагогічної освіти.

Сучасна школа в Україні є диференційованою. У багатьох нормативно-правових документах про освіту головним є виховання духовності, поваги до мистецтва, художньої культури, можливість повноцінного інтелектуального розвитку та адаптації особистості до нових умов розвитку суспільства у третьому тисячолітті. "Освіта України – це освіта для людини. Її стрижень – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє використовувати набуті знання і вміння творчого розв'язання проблем, критично мислити, опрацювати різноманітну інформацію, прагне змінити на краще своє життя та життя своєї країни" [2]. Саме така особистість спроможна впливати на економіку та соціальні відносини в суспільстві, зокрема на культурну, морально-естетичну її сферу.

Якщо у школі є повноцінна естетична діяльність школярів та адекватне сприймання ними художніх творів, то заклад освіти засвідчує тим самим, що ставиться уважно до цінностей української спільноти, і якщо ми прагнемо до духовного розвитку, то маємо виявляти повагу до глибин власної культури, до її моральних та естетичних ідеалів.

Безсумнівно, сучасні технологічні методи зробили більш привабливим процес передачі знань і збагатили його, стимулюючи одночасно творчість дитини у дидактичному процесі. Звісно, дошка і крейда, незважаючи на те, що продовжують бути необхідними, все частіше поступаються багатофункціональним комп'ютерним екранам та курсору, завдяки яким доступ до засобів інформації виявляється просто безмежним і одночасно більш цікавим.

* © Серих Л. В.

Необхідність застосування сучасних методів навчання та виховання не викликає будь-яких дискусій. Більше того, учні рішуче прагнуть знань, які організовано технологічно різноманітно, негативно оцінюючи традиційні способи передачі інформації, тобто без використання мультимедійних технологій. Отже, нові напрямки сучасної дидактики були соціально санкціоновані завдяки потребі у таких знаннях. Сучасні дидактичні засоби знайшли своє відображення і в художньо-естетичному вихованні особистості. У Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти підвищення кваліфікації учителів, керівників гуртків відбувається саме з урахування означених вище аспектів.

Проблеми професійного вдосконалення фахівців, викладено в теоретичних позиціях учених: Є.Антонович, Б.Брилін, О.Дем'янчук, Л.Масол, Н.Миропольська, Л.Савенкова, Б.Юсов – питання формування художньо-естетичних цінностей, розвитку окремих параметрів естетичного досвіду дітей і молоді, їх естетичних почуттів, інтересів, потреб, сприймання, творчої діяльності; психолого-педагогічні принципи формування особистості засобами мистецтва – Н.Берхін, В.Бутенко, Ю.Крупник, Н.Менчинська, Г.Нежнов; формування ціннісних орієнтацій особистості – І.Бех, П.Ігнатенко, О.Сухомлинська; світоглядна функція мистецтва – Н.Карпова, Б.Неменський, О.Рудницька; взаємодія мистецтва в естетичному вихованні – Л.Масол, О.Мелік-Пашаєв, Г.Шевченко, О.Щолокова; культурологічний підхід до виховання – М.Киященко, О.Шевнюк, Н.Щуркова. Проблема формування естетичного ставлення до мистецтва розглядається в дослідженнях В.Бутенка, С.Замашної, Л.Коваль, І.Регейло. Проблема професійного вдосконалення фахівців у системі післядипломної освіти досліджується в роботах українських учених В.Живодьора, Н.Клокар, Н.Протасової, В.Олійник, Т.Сорочан, у галузі мистецтва – С.Ковальнової, М.Найденко, В.Ружицького та ін.

Аналіз науково-методичної літератури і практика свідчать, що вже накопичено певний досвід використання поліфункціональних можливостей мистецтва та формування художньо-естетичних цінностей особистості, тому метою статті є: доказовість впливу ефективних методів навчання та виховання особистості, ефективного формування в учнів художньо-естетичних цінностей, зокрема методом інтерв'язії.

Розгляд інноваційної діяльності такого типу відбувається за умов комфортності та довіри; конфіденційності; виконання інсайту (відкриття); використання зворотного зв'язку.

Американський дослідник Тон Шоутон, консультант проекту «Використання інноваційних технологій для підготовки педагогів дошкільників», впроваджує сучасні методи навчання (інтерв'язія, портфоліо, зворотний зв'язок). Цей проект підтриманий українськими вченими, працівниками Університету менеджменту освіти НПАН України АПН України Л.Даниленко, О.Зайченко, Н.Софій.

На відміну від класичного розуміння навчального процесу вітчизняними вченими, американські дослідники використовують нові терміни у навчанні, а саме: *інтерв'язія* – метод кооперативного навчання або навчання один від одного і за допомогою один одного у процесі обміну думками, емоціями досвідом тощо; *метод БУД* – метод формування бачення, впорядкування та спільної думки під час проведення зборів; *метод втручання* – метод застосування дії, яка впливає на впровадження зміни; *модель СВАН* – вибір можливостей підтримки вчителів, які залучені до інноваційної діяльності; *лінія якості* – визначення вимірювання, контроль, удосконалення та забезпечення якості тощо [1, с. 6].

У статті розглянемо метод інтерв'язії більш детально. У багатьох наукових працях дослідники в цілому пояснюють цей метод як дружню підтримку та навчання. Інтерв'язія

– від фр. – «навчання, що відбувається в групі за відсутності викладача» [там само, с. 30].
 Інтерв'язія – процес пошуку шляхів розв'язання будь-якої проблеми.

Учасники групи мають рівноправні ролі, де роль того, хто навчається, найважливіша. Інші ролі – консультанта, спостерігача, модератора, того, хто надає зворотній зв'язок, слухача, кореспондента (секретаря) і ментора. Кожен учасник (може бути 5-6 членів) групи привносить власні навчальні цілі. Вони уточнюються і до певної міри реалізуються упродовж обговорення. Під час навчання великого значення набуває співпраця. Щоб співпраця відбувалася ефективно, потрібно забезпечити сприятливе середовище. Кожен член групи має зробити свій внесок.

Метою групової роботи може бути творча інтеграція поведінки, знань і навичок учасників, їх подальший розвиток у навчанні. Під час реалізації цієї основної мети досягаються й інші. Реальна тематика та взаємодія учасників ведуть до появи багатьох неочікуваних ідей. Робота в групі може розширювати розуміння наявних концепцій, демонструвати нові можливості, розглядати ситуації з різних позицій, кристалізувати спільні професійні норми, висловлювати оцінки, ініціювати зміни тощо.

Учасники групи мають усвідомлювати, що вони очікують від обговорення, чого хочуть дізнатися і поділитися цим з іншими членами групи. Навіть за умови, що всі учасники знають один одного, потрібен деякий час, щоб вони комфортно почувалися разом, пізнали один одного, оскільки їхні ролі зміняться. Метод інтерв'язії пов'язаний із постановкою пізнавальних запитань (які також можуть стосуватися й інших учасників групи). У таких запитаннях ми можемо зосереджуватись на уточненні ситуації, аналізі дій, намірів, поведінки, мотивації, зворотному зв'язку щодо поведінки, виробленні альтернативних рішень тощо.

Кожна інтерв'язія має знайти своє відображення у звіті (найкраще, що це буде протокол). Звіти здійснюються різними учасниками постійно, такі записи будуть відрізнятися за стилем, змістом написання, бо кожен учасник – індивідуальність. Звіти несуть в собі кілька функцій: вони описують основні моменти інтерв'язійного процесу, відображають перспективу автора, є предметом для реагування і пропонують можливості отримати загальний огляд. Інтерв'язія може проводитися 4 рази на місяць, після кожної чверті. Учитель виконує роль наставника, консультанта у процесі реалізації цілей інтерв'язії. Проблеми у загальноосвітньому навчальному закладі є здебільшого комунікаційними. Зупинимося на такому аспекті комунікації, як зворотній зв'язок. Інформація, яку отримав одержувач, і те як він її отримав, називається зворотнім зв'язком [3].

Ефективна інтерв'язія може відбуватися тільки за умови хорошої комунікації, оскільки проблеми на роботі є здебільшого комунікаційними. Зупинимося на аспекті комунікації – зворотному зв'язку (рис. 1).

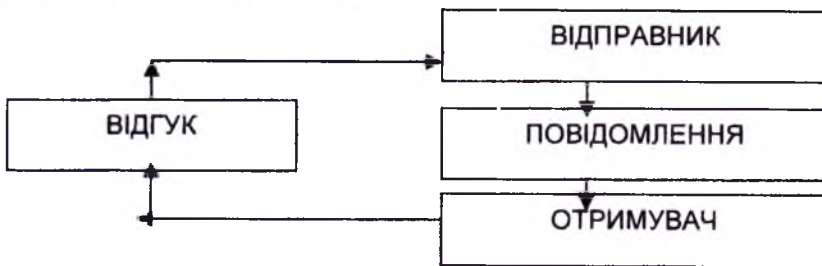

Рис. 1. Зворотний зв'язок

Зворотний зв'язок має три основні функції – посилити позитивну поведінку і стимулювати її в подальшому, визначаючи її, виправити поведінку, яка не допомагає особистості або групі у досягненні цілей, уточнити стосунки між людьми і більше розуміти один одного, що також має виховний аспект.

Надання й отримання зворотного зв'язку можна навчитися й це потребує постійної практики. Отримувач може надати зворотній зв'язок кількома способами:

- вербальним (словом);
- невербальним (усмішка, похитування головою, жест тощо);
- неусвідомленим (позіхання тощо).

Отримувач стає тим, хто надсилає інформацію, а відправник – отримувачем інформації. Інформація часто сприймається не так, як планувалося. Тому трапляються непорозуміння. Люди можуть думати, що вони говорять одні й ті ж речі, але внаслідок різного інтерпретування це не відбувається.

Комунікація – це не лише те, що говорить людина, а й те, як вона це робить. Повідомлення містить більше, ніж те, що фактично сказано. Значну роль відіграє невербальна поведінка (вібрація голосу, вираз обличчя, мова жестів тощо).

Наведемо приклад інтерв'язі керівників гуртків декоративно-ужиткового мистецтва. Прослідкуємо вирішення однієї проблеми в інтерв'язійній групі керівників гуртків декоративно-прикладного мистецтва Сумського палацу дітей та юнацтва, яка складає 5 осіб.

Обравши модератора або фасилітатора, людину, яка буде задавати питання й коригувати роботу групи, розпочинається інтерв'язія. Почергово висловлюються учасниками групи і висуваються теми, проблеми, які їх найбільше тривожать, бентежать, хвилюють у викладанні гурткової роботи.

Висуваються проблеми: наповнюваність груп з декоративно-прикладного мистецтва; доцільність мати в групах позашкільних навчальних закладів 15 учнів-вихованців; відвідування занять гуртків керівниками навчального закладу, що сприймається як кара для педагога; проблеми естетичного виховання у групі; заняття в гуртках і заняття в школі часто співпадають за часом; фінансові проблеми, які існують в роботі гуртків позашкільних навчальних закладів, тощо.

Модератор уточнює у членів групи, чи всі учасники висловились й чи досить толерантно він працював з ними.

Другий етап роботи інтерв'язійної групи – остаточне визначення теми-проблеми, яку учасники групи розглядатимуть сьогодні. Спільно обирається тема дискусії «Наповнюваність груп декоративно-прикладного мистецтва у позашкільному навчальному закладі». Модератор прагне налаштувати членів групи на розв'язання цієї проблеми.

Третій етап дискусії – пояснення проблеми. Уточнюється її суть. Ставиться питання «У чому полягає сутність проблеми?» і за умови розуміння питання всіма учасниками можна розпочинати наступний етап. Якщо проблема не зрозуміла з певних причин, запитання повторюють ще раз.

Четвертий етап інтерв'язії – висування пропозицій щодо вирішення обраної проблеми. На цьому етапі творчість учасників ніхто не має обмежувати, навіть якщо рішення будуть формальними. Учасники інтерв'язії один за одним висловлюють власне бачення вирішення проблеми: розміщення реклами щодо напрямків діяльності гуртків; налагодження виставкової діяльності; зацікавленість вихованців безпосередньо на занятті; зв'язок керівника гуртка з батьками вихованців; особливі зв'язки з учителями, школою, де навчаються вихованці; навички вироблення естетичної культури учнів; взаємозв'язок з іншими гуртками та творчими об'єднаннями; участь в конкурсах,

виставках місцевого, районного, обласного рівнів; проведення колективних масових заходів (дні народження, родинні свята тощо); проведення рольових ігор на конкурсній основі; Гурток одного дня; подорожі та екскурсії до місцевих митців, народних майстрів; виступи на батьківських зборах з демонстрацією матеріалів і зразків робіт учнів.

П'ятий етап дискусії – підведення підсумків.

Отже, якщо ми будемо працювати за таким орієнтовним планом дій, то наповнюваність груп з декоративно-прикладного мистецтва обов'язково стане відповідною до нормативно-правових документів (а саме 15 вихованців) і навіть покращиться, збільшиться. На цьому етапі кожен учасник групи має замислитися над тим, що саме він «узяв» для себе з дискусії, чого навчився.

Інтерв'язія спрямована на комунікацію, осмислення того, що наші колеги, партнери можуть мати інші думки і бачення. Якщо порівняти *інтерв'язію* й *суперв'язію*, то можна сказати, що *суперв'язія* – це власне «над»спілкування, інтерв'язія – «між»спілкування.

Інтерв'язія може проводитися для того, щоб змінити стиль викладання, управління, вироблення навичок спілкування, підтримки дисципліни тощо. Учасники гри мають глибоко «зануритись» у гру, щоб знайти вирішення проблеми. Іноді вчителі-початківці висувають пропозиції, за які їм вдячні всі учасники дискусії. Немає зв'язку в інтерв'язії між досвідченими професіоналами і молодими колегами. Саме це і відрізняє інтерв'язію від інших засобів спілкування.

Література:

1. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти: [навчально-методичний посібник] / Кол. авторів: Шоутен Т. та ін. – К. : Всеукр. фонд «Крок за кроком», 2008. – 112 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2.
3. Iersel J. V. Метод інтерв'язії в роботі керівника школи / J. V. Iersel. – К., 1996. – 104 с.

Серых Л.В.

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ЛИЧНОСТИ СРЕДСТВАМИ МЕТОДА ИНТЕРВИЗИИ

В статье представлены научно-методологические подходы к организации и проведению метода интервизии. Презентована інтерв'язія керівників груп декоративно-прикладного мистецтва, котора позволять совершенствовать процесс эстетического воспитания.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, изобразительное искусство, декоративно-прикладное искусство, метод интервизии.

Seryh L. V.

AESTHETIC EDUCATION OF PERSONALITY WITH THE HELP OF INTERVISION'S METHOD

Scientifically-methodological approaches to organization and conducting of method of intervyziya. Presented intervyziya leaders of groups the decoratively-applied art, which allows to promote professional trade of aesthetic education.

Key words: aesthetic education, fine art, decoratively-applied art, method of intervyziya.